

ABD'nin Körfez Monarşilerine Yaklaşımını Tarihsel Bir Açıdan Anlamak: Nixon Dönemi

Nur Çetinoğlu Harunoğlu¹

Öz

Katar'ın terörizme ve İran'ın bölgesel müdahalelerine destek olması gerekçelerinden kaynaklanan Körfez bölgesindeki 2017 krizi, Körfez monarşileri arasında önemli bir çatlağa neden olmuştur. Bir tarafta Suudi Arabistan, Bahreyn ve Birleşik Arap Emirlikleri hattı, diğer taraftan ise Katar'ın bulunduğu bu kriz karşısında Trump yönetimi, taraf almadan gerginliği barışçı şekilde yatıştırılmaya çalışmıştır. Bu makalenin amacı, ABD'nin Körfez monarşileri arasında çıkan son krizde benimsediği yaklaşımın nedenlerini, tarihsel bir açıdan anlamaktır. Makalenin temel argümanı, ABD'nin 2017'deki Körfez krizinde benimsediği yaklaşımın, Britanya'nın Körfez'den çekilme kararı akabinde Nixon yönetimi tarafından Körfez monarşilerine yönelik benimsemiş olduğu yaklaşımın türevi olduğudur. Bu makale aynı zamanda bu yaklaşımın, ABD dış politikasında Körfez'e yönelik süreklilik arz eden bir davranış örneği olduğunu da savunmaktadır. Bu amaca hizmet edecek şekilde, çalışmada kullanılacak temel kaynaklar, Britanya'nın Körfez bölgesinden çekilme kararını takiben bağımsızlıklarını kazanan Körfez ülkeleriyle ilgili yapılan ABD iç yazışmaları olacaktır. Başkan Richard Nixon dönemine denk gelen bu dönemde ABD'nin Körfez monarşilerine yönelik nasıl bir yaklaşım benimsediği, bu yaklaşımın nedenlerinin ne olduğu ve günümüzle bağlantısının nasıl kurulabileceği çalışmanın temel sorularıdır.

Anahtar Kelimeler

ABD dış politikası • 2017 Körfez krizi • Körfez monarşileri • Trump • Nixon • Britanya'nın Körfez'den çekilmesi

Understanding The US' Approach To The Gulf Monarchies From A Historical Perspective: Nixon's Period

Abstract

The 2017 crisis in the Gulf region, emanating from the claims of Qatar supporting terrorism as well as Iran's regional interferences, created a critical split among the Gulf monarchies. The Trump administration, facing the Saudi Arabia, Bahrain and the United-Arab Emirates line on the one hand, and Qatar on the other, refrained from taking sides and made efforts to appease the tension in a peaceful manner. The purpose of this article is to understand the reasons behind the US' approach to the recent Gulf crisis from a historical perspective. The main argument of the article is that the recent US approach to the 2017 Gulf crisis is derived from the approach adopted by the Nixon administration in the wake of the British withdrawal from the Gulf. The article also argues that the above-mentioned approach constitutes an element of continuity in American foreign policy towards the Gulf. For this purpose, the basic sources used in this work are the declassified documents of American administration on the newly independent Gulf states in the wake of Britain's decision to withdraw from the Gulf. The main questions of the article are what kind of approach the US adopted towards the Gulf in this period that coincides with President Nixon's term, what were the causes of this approach and what kind of connection could be established between then and now.

Keywords

American foreign policy • the 2017 Gulf crisis • The Gulf monarchies • Trump • Nixon • the British withdrawal from the Gulf

1 Sorumlu Yazar: Nur Çetinoğlu Harunoğlu (Dr.), Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü (İngilizce), İstanbul, Türkiye. Eposta: ancetinoglu@yahoo.com ORCID: 0000-0001-5478-067X

Atf: Cetinoğlu Harunoğlu, N. (2019). ABD'nin körfez monarşilerine yaklaşımını tarihsel bir açıdan anlamak: Nixon dönemi. *SİYASAL: Journal of Political Sciences*, 28(1), 19-41. <http://doi.org/10.26650/siyasal.2019.28.1.0012>

Extended Summary

The 2017 crisis in the Gulf region, emanating from the claims of Qatar supporting terrorism as well as Iran's regional interferences created a critical split among the Gulf monarchies. The Trump administration, facing the Saudi Arabia, Bahrain and the United-Arab Emirates line on the one hand, and Qatar on the other, refrained from taking sides and made efforts to appease the tension in a peaceful manner. The purpose of this article is to understand the reasons behind the US' approach to the recent Gulf crisis from a historical perspective. The main argument of the article is that the recent US approach to the 2017 Gulf crisis is derived from the legacy of the Nixon administration in the wake of the British withdrawal from the Gulf. Taking this argument one step further, the article also argues that the above-mentioned approach constitutes an element of continuity in American foreign policy towards the Gulf.

The policy of the Nixon administration towards the Gulf region is known as the "Twin Pillar policy". This policy relied on a "balance" held between Saudi Arabia and Iran. Accordingly, Saudi Arabia and Iran would be the two main surrogates of the US, keeping American interests safe in the region on one hand, and on the other, each would be used as a counterweight against the other. The already existing literature on Nixon's Gulf policy analyses in particular this "Twin Pillar policy" based on Saudi Arabia and Iran. Notwithstanding this, the works on Nixon skip the US' approach towards the newly independent sheikdoms in the wake of the British withdrawal from the Gulf. This article aims to fulfill the gap aforementioned. To do so, the article launches a wide exploration of the official documents of the American government released by the Foreign Relations of the United-States (FRUS) archives.

With this picture in the background, the article argues that the logic of "balance" existed not only in the "Twin pillar policy" launched vis-à-vis Saudi Arabia and Iran, but also in the US' approach to the Gulf monarchies, including the newly independent ones starting from the beginning of 1970s. The article reveals that this balance had indeed two main dimensions: the first dimension was the fact of the US using the Arab Gulf monarchies as a counterweight against the regional and/or global power seeking to dominate the Gulf. Therefore, the first dimension included the idea of using the Arab Gulf monarchies against Iran, which was the main regional Shia power seeking to dominate the Gulf; and that the USSR that was the main global power seeking to expand its influence into the region. The second dimension of the balance was the fact of the US keeping a balance of power directly within the Arab Gulf monarchies.

One should notice here that the British decision to withdraw from the Gulf in 1968 foreshadowed the end of the political and military landscape that was present in the Gulf for more than a century. Not coincidentally, the Nixon administration made efforts to replace the political and military structure left by Britain and sought a sustainable role for the US to meet American interests in the Gulf since the already-existing American policy towards the Gulf became untenable for America's Cold War needs after 1968. Indeed, this new purpose for the US required close diplomatic contact not only with Saudi Arabia, but also with the newly independent sheikdoms of the region. These sheikdoms were Qatar, Bahrain; and Abu Dhabi, Dubai, Sharjah, Ras al-Khaimah,

Ajman, Umm al-Quwain, and Fujairah – sheikdoms that would later become the United-Arab Emirates.

According to official writings within the Nixon administration from 1968 to 1971, The US faced three main challenges in the Gulf: Arabian-Persian rivalry, territorial conflicts between Saudi Arabia and the Gulf sheikhdoms and the reluctance of the Gulf sheikhdoms on the issue of whether to launch a political integration. President Nixon, in tandem with the suggestions of Kissinger, sought to apply an approach mainly based on a balance bearing two dimensions, as mentioned earlier: On the one hand, it sought to keep the region safe from both the Shia and Soviet influences and tried to use the Arab Gulf monarchies as a counterweight against them while keeping Iran as a crucial ally of the US. On the other, the US tried to stay neutral vis-à-vis the skirmishes within the Gulf monarchies. In effect, the American new-found activeness in the Gulf manifested itself as Nixon's spearheading for peaceful solutions to the conflicts within the Arab Gulf monarchies since they were all strategically important for American interests. The US paid special attention to not alienating the newly independent sheikdoms while it also sought to keep Saudi Arabia as a conspicuous American ally in the region.

It is worth mentioning that the US' Gulf approach launched in Nixon's term remained as an essential component of US foreign policy in the Gulf in subsequent decades. In other words, the article reveals that the approach based on the two-dimension notion of "balance" remained the same: the US succeeded in using the Arab Gulf monarchies as a counterweight against the regional powers seeking to dominate the region (such as Iran particularly after 1979, and Iraq after 1990). In addition to this, the US was able to keep a balance within the Arab Gulf monarchies and, more precisely, refrained from taking sides in times of disagreements and/or conflicts, as was the case in 1995 when Qatar and Bahrain were on the threshold of a war. The unsteady relationship between the Gulf monarchies continues to today with the Trump administration. By analyzing the recent Gulf crisis of 2017, this article argues that the legacy of Nixon in the Gulf still remains, and it constitutes an element of continuity in American foreign policy. In addition, the omnipresent role of the US in the Gulf since 1968 tends to portray the US still as an indispensable partner for all Gulf monarchies, despite its European rivals.

ABD'nin Körfez Monarşilerine Yaklaşımını Tarihsel Bir Açıdan Anlamak: Nixon Dönemi

2017 yazı Körfez monarşileri arasında önemli bir krize şahit oldu. Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) üyeleri arasında bir kamplaşmaya neden olan bu krizin ilk kıvılcıkları, 2014'te Katar'ın "terörizmi desteklediği" gerekçesiyle Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Bahreyn'in büyükelçilerini Doha'dan geri çekmesiyle ortaya çıkmış ancak gerilim birkaç ay içerisinde tarafların uzlaşmasıyla bir derece yatıştırılmıştı ("Timeline of Qatar-GCC disputes", 2017). 2017 krizi ise bir öncekine göre daha ciddi bir profil sergiledi. Katar'ın terörizme ve İran'ın bölgesel müdahalelerine destek olması gibi gerekçelerden kaynaklanan bu diplomatik krizde, Suudi Arabistan, Bahreyn ve BAE, Katarlı diplomatları sınır dışı ederek ve kendi büyükelçilerini de Katar'dan geri çağırarak Katar ile olan tüm diplomatik ilişkilerini kestiler. Buna ek olarak, Katar'a ait gemi, uçak ve çeşitli vasıtalarla Katar vatandaşlarının kendi ülke sınırlarına, sularına ve hava sahalarına girişlerini de ciddi oranda sınırladılar ("Katar krizi nedir?", 2017).

Aslında Katar'ın İran'a olan yakınlığı ve Müslüman Kardeşler'e verdiği destek bir süredir ABD Kongre üyeleri tarafından hararetle tartışılan bir konu olmuştur. Kongre üyelerinin bir bölümüne göre Katar, terörün finansçıları arasında yer almaktadır. Yapılan bu eleştiriler sadece Trump dönemine özgü de değildir. Gerçekten de bir önceki yönetimde ve özellikle de 2014-2016 seneleri arasında yapılan Kongre tartışmalarında bu konu sıklıkla ele alınmış ve Kongre üyeleri tarafından ABD'nin Katar'la ilişkilerine dikkat etmesi gerektiği yönünde telkinler yapılmıştır. Ancak bu telkinler her defasında ABD'nin Ortadoğu'daki en büyük üssünün Katar'da olduğu gerçeğinin konuşulmasıyla çıkmaza girmiştir.³ 2017 krizine gelindiğinde ise Başkan Trump'ın ilk etapta Katar'ın teröre destek verdiği ve buna son vermesi gerektiği yönünde açıklamaları olmuştur ("Trump: Qatar must stop funding terrorism", 2017). Ancak Katar aleyhinde olan bu ilk açıklamalara rağmen, ABD'nin söz konusu krizi soğukkanlılıkla karşıladığı, ve Katar'ı düşman ilan etmeden krize çözüm aradığı söylenebilir.

Gerçekten de Ocak 2017'den beri Başkanlık koltuğunda oturan Donald Trump ve ekibinin, kriz sonrasında attığı adımlar dikkat çekicidir. İlk etapta Trump'ın "Katar teröre destek vermeyi durdurmalı" açıklamalarına rağmen, Dışişleri Bakanlığı ve Pentagon'un etkisiyle ABD yönetimi taraflar arasında orta yolu bulmaya çalışmıştır ("Trump appears to take credit", 2017). Bu haliyle ABD yönetimi ne Suudi Arabistan liderliğindeki hattı ne de Katar'ı kaybetme niyetinde olmadığını göstermiştir. Trump yönetimi bu amaca yönelik olarak da hızla arabuluculuk girişimlerinde bulunmuştur: Dışişleri Bakanı Tillerson'ın Kuveyt ile beraber Haziran 2017'de kriz halindeki tarafların taleplerini birbirlerine iletmesi, yeri geldiğinde söz konusu talepleri "fazla" bularak orta yolu bulmaya çalışması; 10-13 Temmuz 2017'de Tillerson'ın mekik diplomasisi yürüterek Katar ile terörle mücadele anlaşması imzalaması ve bu şekilde Suudi Arabistan tarafından Katar'a yönelik teröre destek eleştirilerini bertaraf etme gayreti; eş zamanlı olarak Başkan Trump'ın da hem Suudi Arabistan'a hem de Katar'a hak veren açıklamalarda bulunması, ABD yönetiminin krizi bir an evvel sonlandırma çabalarının en önemli göstergeleridir (Katzman, 2017, s. 9-10). ABD yönetiminin, İran'ın Körfez monarşileri arasındaki bu gerilimden faydalanarak bölgede güçlenmesine neden olacağına yönelik inancı, elbette tarafsız duruşunun ve söz

3 ABD Kongresi'nde Katar odaklı tartışmalar için bkz. (Çetinoğlu Harunoğlu, 2016, s. 6-8).

konusu arabuluculuk çabalarının en temel nedenini oluşturmuştur (“The Persian Gulf crisis has no winners”, 2018). Diğer taraftan krizin her iki tarafının da ABD'nin desteğini almaya alışması (Blanchard, 2017, s.28), ABD'nin Körfez bölgesindeki hala daha en önemli küresel g  olduğunu gösteren bir unsur olarak kabul edilebilir.

Bazılarınca “inişleri ve ıkışları olan bir evlilik” (Al Shayji, 2014, s.60) olarak nitelendirilen ABD ile Körfez İşbirliği Konseyi  yeleri (Suudi Arabistan, Kuveyt, Katar, Bahreyn, BAE, Umman) arasındaki bağ, Suudi Arabistan ile olan ilişkileri dışarda tutulursa, özellikle 1968'de Britanya H k meti'nin Suveys'in doğusundan çekilme kararından itibaren sağlamlaşmış bir bağdır. Gerçekten de bu bağ, 1971'de Körfez bölgesinde Britanya korumasında olan emirliklerin bağımsızlık kazanmasıyla (Katar, Bahreyn, BAE) pekişmiş, İran İşlam devrimi akabinde 1981'de Körfez İşbirliği Konseyi'nin kurulmasıyla daha da sağlamlaşmış ve günümüze kadar gelebilmiştir. Bu makalenin amacı, ABD'nin, Körfez monarşileri arasında çıkan son krizde benimsediği yaklaşımın nedenlerini, tarihsel bir açıdan anlamaktır. Makalenin temel argümanı, ABD'nin 2017'deki Körfez krizinde benimsediği yaklaşımın, Nixon döneminden miras kalan bir “denge” yaklaşımı olduğu ve bunun ABD dış politikasında Körfez'e yönelik süreklilik arz eden bir davranış  rneği teşkil ettiğidir. Bu amaca hizmet edecek şekilde, çalışmada kullanılacak temel kaynaklar, Britanya'nın Körfez bölgesinden çekilme kararını takiben bağımsızlıklarını kazanan Körfez  lkeleriyle ilgili yapılan ABD iç yazışmaları olacaktır. Başkan Richard Nixon d neimine denk gelen bu dönemde ABD'nin Körfez monarşilerine nasıl bir yaklaşım benimsediği, bu yaklaşımın nedenlerinin ne olduğu ve günümüzle bağlantısının nasıl kurulabileceği çalışmanın temel sorularıdır.

ABD'nin Başkan Nixon döneminde Körfez yaklaşımını ele alan halihazırdaki alışmalar ABD'nin 1971'de bağımsızlığını kazanan Körfez monarşilerine yönelik algı ve politikalarını incelememektedir. Var olan çalışmalar büyük oranda Nixon Doktrini sonucunda ABD'nin Suudi Arabistan ve İran ile olan ittifakını ele almaktadır. Konuyla ilgili var olan çalışmaların da ele aldığı şekilde, ABD'nin Suudi Arabistan ile İran'a yönelik kurduğu denge politikası esasen 1969 senesinden itibaren ABD dış politikasında temel rolü oynayan Henry Kissinger'ın Soğuk Savaş'a yönelik görüşlerinden etkilenilerek oluşturulmuştu. Kissinger'a göre, dünya politikaları iyiler ve kötüler arasındaki rekabetten ibaret değildi. ABD, SSCB'yi çevrelerken “haçlı seferleri ruhu”ndan sıyrılmalı, çeşitli aktörlerle masaya oturabilmeli idi (Hook ve Spanier, 2007, s. 140-141). Esasında bu dönemde Körfez bölgesi, ABD dış politikası açısından öncelikli olan bir bölge de değildi. Zira ABD dış politikasının öncelikli coğrafyasını doğu Asya ve özellikle de in ile ilişkiler kurulması ve Vietnam'daki savaş oluşturuyordu (Hook ve Spanier, 2007, s. 141- 143). Ancak Ortadoğu'daki gelişmeler de elbette Nixon yönetiminin dikkatini çeken unsurları teşkil ediyordu. Örneğin bu dönemde Arap-İsrail savaşlarının yaşanması ABD'nin Ortadoğu politikasına yön veren bir durumdu (Ambrose, 1992, s. 237-244). Diğer taraftan Britanya'nın Körfez bölgesinden çekilmesiyle oluşacak boşluğun ABD'nin çıkarları aleyhine doldurulmaması da, ABD dış politikasının önemli amaçlarından biriydi.

Nixon yönetimi, ABD'nin çok fazla angajmanını gerektirmeyecek ancak diğer taraftan da Soğuk Savaş koşullarında ABD'nin yalnız düşmesine neden olmayacak bir dış politika stratejisi arayışındaydı. “Sürdürülebilir bir rol” arayışındaki ABD, sonunda Nixon doktrini ile bu rolü bulmuşa benziyordu (Kissinger, 2004, s. 685). Vietnam'da

savaşın Vietnamlaştırılmasını, yani “Vietnamizasyon”u getiren Nixon doktrini, Körfez bölgesine yönelik olarak da “*Twin Pillar Policy*” yani “iki ayaklı politika”yı getirdi. Bu politikaya göre, Ortadoğu’da iki ayak, ki bunlar Suudi Arabistan ve İran olarak belirlenmişti, ABD’nin güvenilir bölgesel vekilleri olacaktı. Bu yaklaşıma göre, Suudi Arabistan’ın finansal kaynaklarıyla birleşen İran’ın büyümekte olan askeri gücü, ABD’nin Körfez’deki çıkarlarını koruyan/sağlayan dolaylı ancak işlevsel bir araç olacaktı (Cates, 1988, s. 6). Bu aracın “dolaylı” olması, yani ABD çıkarlarının doğrudan ABD tarafından değil de, belirlenen vekiller üzerinden korunması, SSCB’yi Körfez’den uzak tutmaya da yarayacaktı. Zira CIA’nin 1973 tarihli raporunda belirtildiği gibi, Körfez bölgesinde ABD varlığının artışı, SSCB’nin de bu bölgede varlığını acilen arttırma arayışına sürükleyecekti, ki bu ABD açısından stratejik bir hata olurdu (CIA Intelligence Memorandum, 1973). Oysa ki bu dolaylı yöntem, SSCB’yi oyalayan ve ABD’nin sanki söz konusu bölgede hakim olmadığı algısını oluşturan bir yöntemdi. ABD, Suudi Arabistan ve İran arasında kurduğu bu denge ile Körfez’deki çıkarlarını sürdürülebilir kılmayı hedefliyordu.

İşte bu dönemde ABD’nin salt Körfez monarşilerine yönelik politikası da, aynen “*Twin pillar policy*”nin içerdiği gibi, belirli bir denge anlayışı içermiştir. Her ne kadar “iki ayaklı politika”, Nixon yönetimi tarafından İran ve Suudi Arabistan’a yönelik olarak 1972 senesinden itibaren uygulamaya konulsa da, bu politikanın temelini oluşturan “denge” mantığının 1968 senesinden itibaren, yani Britanya’nın Körfez’den çekilme kararı alması, akabinde Nixon’un ABD başkanı olması ve Kissinger’in da onun Ulusal Güvenlik Danışmanı olması ile var olmaya başladığını söylemek mümkündür. Bu mantık esasen, daha sonraları Kissinger tarafından sıklıkla dile getirilen “Realpolitik”in bir uzantısıydı. “Detant” fikri nasıl ki SSCB ile var olan farklılıklara rağmen aynı uluslararası sistem içerisinde belirli bir denge içerisinde birarada yaşamayı kabul ediyorsa, Körfez’deki denge yaklaşımı da, bir yandan ABD’nin Körfez monarşilerini bu bölgede hakimiyet arayışında olan küresel/bölgesel güce karşı bir denge unsuru olarak kullanmasını içeriyor, bir diğer yandan da Körfez monarşilerinin kendi aralarındaki sorunlarda ABD’ye olabildiğince tarafsız kalmayı dikte ettiriyordu.

Yukarıda belirtilenler ışığında bu çalışma, ABD’nin 1971’de bağımsızlığını yeni kazanan Körfez monarşilerine yönelik politikasının temelinde “denge” yaklaşımının olduğunu, bu yaklaşımın ABD’nin günümüz Körfez politikasında temel rolü oynadığını, ve esasında bu yaklaşımın ABD dış politikasında Körfez’e yönelik süreklilik gösteren bir davranış örneği olduğunu savunmaktadır. Bu makale, Nixon döneminde ABD’nin Suudi Arabistan-İran üzerine kurduğu dengeyi çalışmak yerine, Körfez monarşilerine yönelik kurduğu dengeyi araştırmayı hedefleyerek, literatürde çalışılmamış bir alanı doldurmayı hedeflemektedir.

Tarihsel bir araştırma ile ABD’nin günümüzdeki krizlere verdiği cevaba ışık tutmayı amaçlayan bu çalışmada ilk olarak ABD’nin Suudi Arabistan’la olan ilişkilerinin hızlı bir geçmişi ele alınacaktır. Ardından çalışmanın ikinci ve esas bölümü ile Britanya’nın Körfez’den çekilme kararıyla beraber başlayan bağımsızlık süreci esnasında bölgede meydana gelen sorunlar ve Başkan Nixon yönetiminin bu sorunlar karşısında benimsediği yaklaşım incelenecektir. Nixon yönetimi değerlendirmesinin yapılacağı çalışmada en son olarak ise geçmişten günümüze bir değerlendirme yapılacak ve günümüz anlaşılmaya çalışılacaktır.

ABD- Korfaz Monarşileri İlişkilerinin Kökenleri: Suudi Arabistan ile İlişkiler

Korfaz monarşilerinin sayısı henüz günümüzdeki sayıya ulaşmadan önceki dönemde, bir başka deyişle 1971'den önce, ABD'nin Korfaz monarşileri olan ilişkileri, ABD-Suudi Arabistan ilişkileri özelinde açıklanabilir. Zira bu dönemde Suudi Arabistan, ABD'nin Ortadoğu'da algıladığı tehditleri dizginleyebileceği en önemli müttefik olarak algılanıyordu.

Esasında Soğuk Savaş'ın ilk dönemlerinde ABD, Ortadoğu bölgesini ve özellikle de Korfaz bölgesini Britanya'nın hakimiyet bölgesi olarak görüyordu. ABD açısından söz konusu bölge, SSCB'nin ve komünist ideolojisini sınırlandıracak kadar müdahil olunması gereken, ABD'nin hakimiyetini gerektirmeyen bir bölgeydi. ABD yönetimlerinde egemen olan bu fikirde ABD açısından o dönemde başka coğrafyaların öncelikli olması rol oynadı.⁴ Ancak bu fikrin önemli nedenlerinden biri de Britanya'nın Korfaz'de uzun bir süredir söz konusu "Pax Britannica"yı sürdürmesiydi. Gerçekten de Britanya, Napolyon'un 1798'deki Mısır seferinden sonra bölgedeki emirliklerle öncelikle geliştirdiği ticaret, daha sonra da kurduğu diplomatik ilişkilerle bölgenin güvenlik gözetmeni ve istikrar sağlayıcısı olmuştu (Rabi, 2006, s. 352). Dünyanın en büyük deniz gücü olan Britanya, bu şekilde Korfaz bölgesinde de özel bir konum elde etmişti (Brewer, 1969, s. 150-153). Bu haliyle Britanya, Soğuk Savaş'ın ilk dönemlerine geldiğinde, Korfaz bölgesinde neredeyse 150 senedir hakim olan tek güç durumundaydı.

Her ne kadar petrol konusu özelinde aralarında zaman zaman anlaşmazlık yaşanmış olsa da⁵, ABD, Britanya'nın bölgedeki hakimiyetinin farkındaydı ve bu konuda Britanya'yla rekabet etmeyi de düşünmüyordu. Buna ek olarak ABD hükümetlerinin, 1950'lere geldiğinde Korfaz bölgesiyle, SSCB'nin ilgilendiği ölçüde ilgilendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Gerçekten de 1950'lerde her ne kadar SSCB'nin nüfuzu Korfaz bölgesinde hissedilmese de, Ortadoğu'daki milliyetçi hareketlerin SSCB ile kurduğu bağ ABD için tehdit teşkil etmekteydi. Özellikle de Mısır'daki kraliyeti Özgür Subaylar darbesi ile devirerek Cumhuriyet kuran isimlerden Cemal Abdül Nasır'ın, Batı emperyalizmine karşı açıkça mücadele edeceğini ilan etmesi, Arap birliği, sosyalizm ve sekülerizm gibi değerler benimsemiş olması, ABD açısından Nasır'ı SSCB ile yakınlaştıran unsurlardı. O dönemki Eisenhower yönetimine göre, Nasır gibi Ortadoğu halklarını peşinden sürükleyebilen kuvvetli bir milliyetçi figüre karşı, muhafazakar bir monarşiyle yakınlaşmak mantıklı bir strateji olacaktı (Campbell, 1960, s. 126- 127). Tam da bu noktada Suudi Arabistan ortaya çıkıyordu.

Esasında ABD'nin Suudi Arabistan ile ilişkileri birdenbire 1950'lerde başlamamıştı. İkili ilişkiler 1930'lara dayanmaktaydı. O dönemde birçok Amerika kökenli petrol şirketi Arap yarımadasına ayak basmış ve Arap-Amerikan Petrol Şirketi'nin (Aramco) kurulmasını sağlamışlardı.⁶ Ancak 1950'lere geldiğinde Suudi Arabistan, ABD açısından salt petrol ilişkisinin yürütüldüğü bir ortak olmaktan çıkıyor, ABD dış politikasında çok daha stratejik bir statüye yükseliyordu. ABD'ye göre komünizmi ve komünizmle işbirliği yapabilecek milliyetçi lider Nasır'ı Ortadoğu'da sınırlamanın yolu, Nasır'a rakip bir lider

4 Bu noktada belirtmek gerekir ki özellikle 1950'lerin başında, Çin'deki komünist devrim ve Kore Savaşı nedeniyle doğu Asya bölgesi, ABD dış politikasında öncelikli bölgelerinin başında geliyordu. Konuyla ilgili olarak bkz. (Gaddis, 1982, s. 89-126).

5 Bu konuyla ilgili detaylı bir çalışma için bkz. (Kurşun ve Şeker, 2017, s. 235-266).

6 Bu konuyla ilgili detaylı bir çalışma için bkz. (Anderson, 1981).

bulmaktan geçiyordu. Suudi Arabistan, İslamiyet açısından kutsal şehirlere ve zengin maddi kaynaklara sahip olması nedeniyle, Ortadoğu halklarına liderlik sergileyebilirdi. Bu şekilde Suudi Arabistan, Nasır'a alternatif oluşturabilir ve Mısır'ın potansiyel rakibi olabilirdi (Brewer, 2015, s. 89-92). ABD yönetimi tam da bu noktada Suudi Arabistan'ı, Ortadoğu'daki rejimleri milliyetçilik ve komünizm çizgisinden caydırmak için önemli bir aktör olarak algılamaya başlıyordu. Suudi Arabistan ile ittifak ABD açısından kaçınılmaz görünüyordu.

Diğer taraftan bu ittifakın Suudi Arabistan açısından da ciddi katkıları olacaktı. Suudi devleti kurulduğundan itibaren, devletin dış politikasının temel iki amacı bulunuyordu: ülkeyi dış güçlerin hakimiyetinden, istilalarından korumak ve Suud ailesinin rejiminin istikrarını temin etmek (Gause III, 2014, s. 185). Suud ailesi 1920'lerde Haşimi hanedanlığına karşı yürüttüğü mücadele sonucunda, Arabistan Yarımadası'nda yüzyıllardır Haşimiler tarafından korunan kutsal şehirleri ele geçirmişti ancak bu şehirler üzerindeki egemenliğini devam ettirebilmesi Suud ailesinin rejiminin devamlılığını sağlamasına ve söz konusu rejimin meşru olmasına bağlıydı. Suud ailesi, kurduğu devletin sınırları içerisinde Sunniliğin bir kolu olarak kabul edilen ancak muhafazakarlığı ve köktenciligi ile bilinen Hanbeli - kaynaklarda çoğunlukla Vahhabi olarak belirtilmektedir- mezhebine mensup dini liderlerle iş birliği yaptı. Onların toplumsal hayatı şekillendirmelerine izin vererek ve bu şekilde de ülke içerisindeki özgürlükleri ve siyasi alternatifleri yok ederek, rejimin gücünü, meşruiyetini ve istikrarını sağlamaya çalıştı (Gause III, 2009, s. 135). İçerde Vahhabi liderlerle ittifak yapılırken, dışarda ise ABD gibi küresel bir güçle ittifak yapılması, Suud ailesi için hep cazip göründü. "Güvenlik için petrol" olarak özetlenen bu ittifaktan Suudi yöneticilerin beklentisi, yine rejimin gücünü ve istikrarını devam ettirebilmektir. Kaldı ki Suudi Arabistan tarafından tehlike olarak görülen komünizm ve Nasır liderliğindeki Arap milliyetçiliği, ABD tarafından da hoş karşılanmayan ve SSCB'nin bölgedeki nüfuzunun artışı olarak yorumlanan gelişmelerdi. Bu çerçevede Soğuk Savaş'ın başlarından itibaren Suudi Arabistan açısından ABD, ABD açısından da Suudi Arabistan doğal ortak algılanmıştır (Haas, 2012, s. 239). Toplumsal değerlerin farklılığına rağmen meydana gelen bu ittifak, tarafların ve özellikle de ABD yönetimlerinin Suudi Arabistan'ın iç işlerine, değerlerine karışmadan, Arap toplumunun yapısını değiştirmeye kalkışmadan, salt ortak düşman(lar)ını sınırlandırmaya yönelik hareket etmeleri anlayışına dayanıyordu (Haas, 2012, s. 239). Zaten söz konusu ittifak, hiçbir zaman tarafların toplumsal desteklerini almamıştı. Bu anlamda ABD- Suudi Arabistan ittifakı, tarafların elitleri/yöneticileri arasındaki pazarlıktan doğan bir ittifaktı (Gause III, 2003, s. 7).

Hem ABD hem de Suudi Arabistan açısından gerekli görülen bu ittifak her ne kadar 1950'lerde somutlaşmış olsa da, ABD'de Richard Nixon'un başkan olması ve onun döneminde Nixon doktrininin bir parçası olarak 1972'de geliştirilen "Twin Pillar Policy" yani "İki Ayaklı Politika" ile resmiyet kazanmıştır. Bu şekilde Suudi Arabistan, İran ile beraber ABD'nin Ortadoğu politikalarının en temel iki vekilinden biri haline gelmiştir (Cates, 1988, s. 5-6). Ancak 1972 senesinden de önce gerçekleşen bir durum, ABD'nin sadece Suudi Arabistan'a yönelik değil, tüm Körfez bölgesine yönelik politikasının netleşmesini sağlamıştır. Bu durum Britanya'da iktidarda olan İşçi Partisi'nin 1968'de almış olduğu Körfez'den çekilme kararıdır. Bu karar ile Körfez bölgesinden Britanya

koruması kalkmış ve 9 emirlik bağımsızlığa kavuşmuştur. Bu emirlikler Katar, Bahreyn, Abu Dabi, Dubai, Sharjah, Ras al-Khaimah, Ajman, Umm al-Quwain, Fujairah'dır.

Nixon Dönemi Korfız'de Bağımsızlık Süreci ve ABD Dış Politikası

Richard Nixon'ın başkanlık koltuğuna oturduğu 1969 senesinde, ABD dış politikasında her ne kadar Vietnam gibi öncelikler bulsun da, Britanya'daki hükümetin Suveys'in doğusundan çekilme kararı alması ABD'de önemli bir endişenin doğmasına neden olmuştur. ABD dış politikasında karar alma mekanizmasının çeşitli kurumları/kişileri arasında yapılan iç yazışmaların gösterdiği gibi, bu endişe, söz konusu çekilmeyle beraber, SSCB'nin Korfız'e daha fazla penetre olma ihtimalinin yükselmesi, radikal Arap rejimlerin bölgeyi istikrarsızlaştırma girişimleri ve bununla eş zamanlı olarak da ABD'ye bölgeden yapılan petrol akışının tehlikeye girmesiydi (FRUS, 1969b, s. 241; FRUS, 1971b, s. 306).

Esasında 1960'ların sonunda, SSCB'nin bu bölgede fazlaca bir varlığı bulunmamaktaydı. SSCB, Britanya'dan 1961'de bağımsızlığını kazarak varlığını sürdüren Korfız monarşilerinden Kuveyt ile 1963 senesi itibarıyla diplomatik ilişkiler kurmuştu. Bunu bir sene sonra iki taraf arasında imzalanan teknik işbirliği anlaşması, daha sonra ise kültürel işbirliği anlaşması izledi (Melkumyan, 2015, s.2). 1960'ların sonuna gelindiğinde, ABD yönetimini rahatsız eden SSCB ve Kuveyt arasındaki bu kısıtlı ilişkiden çok, 1968 senesinde yaşanan bir gelişmeydi. Zira Britanya hükümetinin Korfız'den çekilme kararını açıklaması akabinde Sovyet filosuna ait iki geminin Irak'taki Umm Kasr limanını ziyarete gitmesi dikkat çekiciydi (Brewer, 1969, s. 153).

Aslında ABD yönetimi, Korfız'de neredeyse 150 yıldır hakim olan Britanya'nın bu bölgeden 1971 senesi sonu itibarıyla çekilme kararını yerinde bulmuyordu. Zira Britanya'nın buradaki varlığı, istikrar ve barışın sağlanmasında belki de en önemli neden olmuştu. Britanya'nın buradaki varlığı ayrıca bölge petrolünün ABD'ye rahatlıkla akmasını sağlayan en önemli faktördü. ABD Dışişleri Bakanlığı ile Britanya Büyükelçiliği arasında yapılan toplantılarda ABD'li yetkililerin ifade ettiği gibi, Nixon yönetimi, İşçi Partisi tarafından alınan bu çekilme kararına rağmen bölgedeki Britanya etkisinin 1971 sonrasında da olabildiğince kuvvetli kalmasını ümit ediyordu. Özellikle de Britanya'da 1971 seçimlerinde Muhafazakar Parti'nin iktidara geldikten sonra, hükümetin Korfız bölgesine özel bir temsilci ataması, ABD'nin bu beklentisini kuvvetlendiriyordu (FRUS, 1971a, s. 288). Zaten Britanya'daki İşçi Partisi hükümeti 1968'deki kararını açıkladıktan sonra, ABD ile yaptığı görüşmelerde, Korfız'de bazı bölgelerdeki havaalanlarındaki (Bahreyn'deki Muharrak Havaalanı gibi) tesislerini korumak istediğini açıklamıştı (FRUS, 1969a, s. 238). Ancak diğer taraftan aynı hükümet, ABD'nin bölgedeki askeri ve diplomatik varlığının artmasının elzem olduğunu iletmiş ve Britanya'nın tercihinin bu olduğunun altını çizmişti (FRUS, 1969a, s. 238). Sonuç olarak ABD açısından Korfız'de çok yakında meydana gelecek olan yeni şartlara adapte olmak kaçınılmaz görünüyordu. Başka bir ifadeyle, ABD 1971 senesi sonu itibarıyla bağımsızlığı kavuşacak emirliklere yönelik bir yaklaşım benimsemeli, diğer taraftan Britanya'nın bölgeden çekilmesi sonucunda ortaya çıkabilecek potansiyel sorunlara karşı bir strateji geliştirmeliydi. Söz konusu bağımsızlık süreciyle beraber Korfız'de ortaya çıkabilecek üç temel sorun görünüyordu. Bu çalışmada bu sorunlar ayrı ayrı ele alınacak, öncelikle sorunların ne olduğu açıklanacak ve akabinde ise ABD'nin benimsediği yaklaşım ele alınacaktır.

Arap-Pers rekabeti

Britanya'nın Körfez'den çekilmesiyle doğması muhtemel olan temel sorun bu bölgedeki Arap-Pers rekabetiydi. Hükümetin çekilme kararı sonrasında ABD'li ve Britanyalı yetkililerce yapılan düzenli toplantılarda bu sorun sıklıkla dile getirilmiş, ve buna yönelik nasıl bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği konusunda da çözüm aranmıştır.

Bölgede birbiriyle bu konuda rekabet edecek iki önemli güç bulunuyordu: Suudi Arabistan ve İran. Bu dönemde her iki krallık da esasında ABD'nin önemli müttefikleri durumundaydılar ancak bu ittifak onları Körfez'de hakim güç olma arayışlarından alıkoymuyordu. Gerçekten de Arap-Pers rekabetini simgeleyen bu iki devlet arasındaki rekabet, belki o döneme kadar çok fazla su yüzüne çıkmamıştı ancak hep var olmuştu.

Söz konusu rekabet önceleri İkinci Dünya Savaşı esnasında yaşanan bir diplomatik krizle kendini göstermişti. Ancak savaş sonrası dönemde tarafların ortak çıkarları ve ABD ile olan ilişkileri onları yakınlaştıran bir unsur olmuştu. Özellikle 1955'te Suudi Kralı'nın bir hafta süren İran ziyareti dostluklarını gösteren önemli bir işaretti (Rieger, 2013, s. 97- 98). Böyle olmakla birlikte taraflar arasında önemli farklılıklar da bulunuyordu: Suudi Arabistan'ın, İran'ın üye olduğu Bağdat Pakti'nin dışında kalması; İran'ın Suveys krizinde Mısır'ın işgalini kınamaması ve yine İran'ın bu dönemlerden başlayan Bahreyn üzerindeki talepleri aradaki farklılıkları oluşturmuştur (Rieger, 2013, s. 97-98). Ancak yine de Ortadoğu'da Nasır gibi milliyetçi ve kraliyet karşıtı bir liderin yükselişi, Irak'taki Kral Faysal'ın 1958'de bir darbeye devrilmesi ve SSCB'nin Ortadoğu'daki nüfuzun artması iki tarafı birbirine yakın tutmuştur. Suudi Arabistan ve İran arasında hep var olan ancak Soğuk Savaş şartlarında o döneme kadar çok fazla gündeme gelmeyen bu rekabet, esas olarak Britanya'nın 1968 kararı sonrasında somutlaşmış ve her iki taraf da Körfez'i kendi nüfuz alanı olarak tahayyül etmiştir (Fürtig, 2012, s. 131).

Britanya'nın Körfez'den çekileceği Aralık 1971 tarihinden önce, ABD'li ve Britanyalı yetkililerce ortaklaşa birçok toplantı yapılmış ve bu toplantılarda Britanyalı yetkililerin ABD yönetimini bölge hakkında bilgilendirmesi hedeflenmiştir. Bir nevi, bağımsızlıktan önceki geçiş dönemini simgeleyen bu dönemde yani 1969- 1971 Aralık döneminde yapılan bu toplantılarda belirtildiği gibi, bölgede Arap-Pers çatışmasının özellikle iki noktada tetiklenmesi bekleniyordu. Bunlardan ilki, bağımsızlığına yeni kavuşacak olan Sharjah ve Ras al-Khaimah emirlikleri ile İran'ın aynı anda hak iddia ettiği Körfez'deki Ebu Musa ve Tunb adalarıydı. İkincisi ise İran'ın hak iddia ettiği ancak 1971 sonu itibarıyla bağımsızlığına kavuşacak olan Bahreyn idi. Britanyalı yetkililerce ABD'lilere derinlemesine bilgi verilen bu toplantılarda vurgulanan en önemli tehlike, söz konusu adalar konusundaki anlaşmazlığın Araplar ve Persler arasında çözümlenmediği durumda, SSCB'nin bu durumdan faydalanıp bölgeye nüfuzunun artışı olmasıydı (FRUS, 1969a, s. 226-227). Bu sebeple adalar ve Bahreyn konularındaki anlaşmazlık Araplar ve Persler arasında çözümlenmeli ve sorun büyümemeliydi.

Tam da bu noktada ABD'li ve Britanyalı yetkilileri endişelendiren nokta, İran'ın Körfez'e hakim olma arayışlarının çok net olarak görülmesiydi. Özellikle bu konuda Britanyalı yetkililerin ABD'lileri uyarması dikkat çekiciydi (FRUS, 1969a, s. 226-227). Örneğin Bahreyn'in Britanya korumasından çıktıktan sonra, İran'ın bu dönemde ısrarla burada plebisit yapılmasını talep etmesi, Britanya hükümetini rahatsız eden bir gelişme olmuştu. Şii çoğunluğa sahip olmasına rağmen Sünni yöneticileri olan Bahreyn'de

plebisit yapılması, Britanyalıları göre Bahreyn'deki Şii ve Sunni fraksiyonlar arasındaki bölünmüşlüğü arttırabilir ve bu da bölgede istikrarsızlığı tetikleyebilirdi. Kaldı ki Bahreyn'de İran etkisinin hakim olması, Britanya korumasından çıkarak bağımsızlık kazanacak olan emirliklerin ilerde olası bir siyasi bütünleşme içine girmelerini de tehlikeye sokabilirdi (FRUS, 1969a, s.227, 230). Buna ek olarak, Korfız'deki Sharjah ve Ras al-Khaimah emirlikleri de Ebu Musa ve Tunb adaları üzerinde hak iddia ederken, İran Şahı'nın adalar konusunda gerekirse kuvvet kullanabileceği yönünde bir imaj sergilemesi, ABD'li yetkililerin dikkatini çeken ve endişelendiren bir konu oluyordu (FRUS, 1970c, s. 272).

Arap-Pers rekabeti karşısında ABD'nin nasıl bir yaklaşım benimseyeceği, bu dönemde yönetimin önemli bir sorunu olmuştı. Ancak bu yaklaşım kendisini kısa sürede belli ediyordu. Zira benimsenmesi gereken yaklaşım, Britanyalı yetkililer tarafından da ABD'li yetkililere 1969'da açıkça telkin edilmişti: Britanya'nın Korfız'den çekilmesiyle beraber ABD burada Arap-Pers rekabetini tetiklemekten olabildiğince kaçınmalı, tarafları uzlaştırıcı bir rol benimsemeliydi (FRUS, 1969a, s. 227). Merkezi Haberalma Teşkilatı (CIA) raporlarında da birçok kez belirtildiği gibi, her ne olursa olsun özellikle Suudi Arabistan ile İran, bölgede bağımsızlığını yeni kazanan emirlikler nedeniyle, birbirlerine düşman haline gelmemeliydiler (FRUS, 1969b, s.241). Bu sebeple de ABD, Suudi Arabistan ve İran arasında bir denge politikası yürütmeliydi. Örneğin ABD'ye göre, Suudi Arabistan ve İran arasında bir güvenlik protokülünün imzalanması bir yöntem olabilirdi. Ancak böyle bir ittifak için hem İran'ın hem de Suudi Arabistan'ın ikna edilmesi gerekirdi. Gerçekten de bu dönemde Ulusal Güvenlik Danışmanı Henry Kissinger'ın Başkan Nixon'a yaptığı en önemli tavsiye, ABD dış politikasının o tarih itibarıyla Suudi Arabistan- İran işbirliğine dayanması gerektiği oluyordu (FRUS, 1970d, s. 281). Öyle ki bu tavsiye, 1972 senesi itibarıyla ABD'nin Korfız politikasının temel taşı olacak ve "iki ayaklı politika" olarak bilinecekti. Ancak anlaşılacağı üzere, "iki ayaklı politika"nın temelindeki bu "denge" mantığı çok daha önceden, Korfız'deki emirliklerin bağımsızlık kazanacağına ilişkin anlaşılmasıyla, ortaya çıkmıştı.

Diğer taraftan, Ebu Musa ve Tunb adaları Korfız savunması açısından elzem bir pozisyona sahiptiler. Bu sebeple İran yönetimi, bu adalarda salt bir askeri varlığının olmasının yeterli olmayacağını ve orada tam olarak egemen olunması gerektiğini savunuyor, gerekirse kuvvet kullanımının söz konusu olabileceğini ifade ediyordu. İran'ın bu açıklamaları karşısında, ABD'nin alması gereken tutum yine benzer oluyordu. Britanyalı yetkililerin ABD'lilere verdikleri bilgi toplantısında ifade edildiği gibi, İran'a karşı hukuk yollarına başvurulmamalı, diplomasi ile ara bulunmalı, İran "ikna edilmeli" idi. Buna ek olarak Araplar kendilerini her geçen gün daha fazla hissedilen bir Pers nüfuzu altında da hissetmemeliydiler. Bir başka deyişle Araplar, Britanya'nın bölgeden çekilmesiyle ortaya çıkan boşluğu İran tarafından doldurulduğu izlenimine kapılmamalıydılar (FRUS, 1969a, s. 232; FRUS, 1971c, s. 314). Kısacası ne Arap tarafı ne de Pers tarafı kendisini galip ya da mağlup hissetmemeliydi. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın bölgedeki Büyükelçiliklerine gönderdiği telgraflarda belirtildiği gibi, bu da ancak söz konusu adalar konusunda ABD'nin bölge dengelerini gözeterek tarafsız bir yaklaşım benimsemesi ile mümkün olabilirdi (FRUS, 1971e, 334).

Suudi Arabistan-Yeni bağımsız emirlikler arasındaki anlaşmazlıklar

Britanya'nın Körfez'den çekilmesiyle beraber ortaya çıkabilecek tek sorun Arap- Pers çatışması değildi. ABD'li yetkililer açısından Arap-Pers sorunu kadar olmasa da, yine de önem teşkil eden ve bir an evvel çözümlenmesi gereken bir diğer sorun Suudi Arabistan ile bağımsızlıklarını yeni kazanacak olan emirlikler, ve özellikle de Abu Dabi arasındaki anlaşmazlık, daha net ifadeyle, sınır sorunuydu.

Soruna kaynaklık eden Bureymi vahası Arap yarımadasının doğusunda yer alıyordu. Senelerce farklı Arap kabileleri arasında tartışma konusu olan Bureymi, özellikle 1952'lerde Suudi Arabistan'ın bölgeye asker gönderip bu vahanın kendisine ait olduğunu iddia etmesiyle, Britanya korumasındaki Abu Dabi ve bağımsız Umman'ın da içinde bulunduğu büyük bir krize neden olmuştu. Kriz sonrasında her ne kadar uluslararası tahkim yoluyla vahaya Suudi polislerin yerleşmesine karar verilmiş olsa da, 1955'te Abu Dabi ve Umman, Britanya'nın desteğiyle Suudi polisleri bölgeden çıkarmıştı (Kelly, 1956). O zamandan itibaren Suudi Arabistan ve Abu Dabi arasında sorun olan Bureymi vahası, 1960'ların sonuna gelindiğinde anlaşmazlık konusu olmaya devam ediyordu. Öyle ki bu vaha sorunu, Suudi Arabistan'ın, bu dönemde bağımsızlıklarını yeni kazanacak olan emirliklere yönelik olumsuz bir algı içerisinde olmasına neden oluyordu. Özellikle de ABD'lileri Britanyalı yetkililerle beraber en çok endişelendiren nokta, bu anlaşmazlığın, Suudi Arabistan'da söz konusu yeni bağımsızlık kazanacak emirliklerin biraraya getirilmesi ve yeri geldiğinde İran'a karşı bir siyasi bütünlük içerisinde hareket etmelerini sağlamak konusundaki isteksizliği idi (FRUS, 1969a, s.232-233).

Gerçekten de, Arap-Pers rekabeti sorunu ve bu çalışmada bir sonraki sorun olarak ele alınacak olan siyasi bütünlük sorunuyla bağlantılı olan bu ikinci sorun, ABD'li yetkililerin Britanyalı yetkililerden bilgi aldıkları toplantılarda üzerinde özellikle durulan bir konuydu. Bölgedeki Pers etkisinin çok yoğun yaşanmaması ve bölgesel dengelerin korunması amacıyla Suudi Arabistan'ın, söz konusu küçük emirliklerle yakın ilişkiler içerisinde olması, mümkünse onları siyasi bütünlük konusunda cesaretlendirmesi ve onlara liderlik etmesi elzem görünüyordu. Ancak Britanya'nın Körfez'den çekilmesiyle beraber yeniden alevlenen Bureymi vahası sorunu, bu konuda Suudi Arabistan'ı isteksiz hale getiren temel faktör oluyordu. Özellikle Suudi Arabistan Kralı'nın Abu Dabi Şeyhi'nin son dönemlerdeki siyasi faaliyetlerinden hoşlanmadığına dair bilgi edinilmesi, ABD'li yetkililer açısından ciddi bir endişe kaynağı oluyordu (FRUS, 1969a, s.233). Hal böyleyken de bölgedeki Arap-Pers dengesinin nasıl sağlanacağı daha da büyüyen bir sorunsal oluyordu.

Bu sorun karşısında ABD yönetimi tarafından geliştirilen yöntem, Ulusal Güvenlik Konseyi belgelerinde belirtildiği gibi, yine bir öncekine benzer şekilde, ABD'nin her iki tarafı da diplomatik çözüm için ikna etme çabaları, diğer bir ifadeyle arabuluculuk (FRUS, 1972c, s. 386) ve tarafsızlık (FRUS, 1972e, s. 396) olarak somutlaşmıştır. ABD açısından ne Suudi Arabistan ne de yeni bağımsızlığını kazanacak olan emirlikler, kaybedilmesi göze alınacak aktörler değildi. ABD'nin bölgesel çıkarları, ancak ve ancak Suudi Arabistan ve Körfez'deki küçük emirlikler arasında kurulacak bir "denge" ile sürdürülebilirdi.

ABD'nin Suudi Arabistan ile olan yakınlığı zaten 1930'lara dayanıyor ve bir önceki bölümde vurgulandığı gibi özellikle de Soğuk Savaş koşullarında vazgeçilmez bir ittifakı

temsil ediyordu. Suudi Arabistan'ın yeni bağımsız olacak emirliklere olan olumsuz yaklaşımını Suudi Kralı'nın bu dönemde daha çok Arap-İsrail sorununa odaklanmış olmasına bağlayan ABD yönetimi (FRUS, 1969a, 233), Suudi Arabistan'ın Bureymi vahası konusunda barışçı çözüme ikna edilebilecek bir aktör olduğuna inanıyordu. ABD'li yetkililere göre, Suudi Arabistan'ın bir yandan Abu Dabi ile Bureymi anlaşmazlığını çözmek bir diğer yandan da İran ile istikrarlı ve düşmanca olmayan ilişkiler içerisinde olmak için cesaretlendirilmeye ihtiyacı vardı. Dışişleri Bakanlığı'nın Yakın Doğu sorumlusu Sisco'nın Dışişleri Bakanı Rogers'a gönderdiği bilgi notunda belirttiği gibi, bu cesaretlendirmeyi yapacak olan da ABD yönetimiydi (FRUS, 1972b, s. 506).

Diğer taraftan yeni bağımsızlık kazanacak olan emirlikler de ABD açısından kaybedilebilir aktörler değildi. Zaten Soğuk Savaş koşullarında, SSCB'nin bölgeye penetrasyonunu en büyük tehlike olarak gören ABD açısından, bu küçük emirliklerle olumlu ilişkiler içerisinde olmak bu anlamda kaçınılmazdı. Kaldı ki bu emirliklerin önemli bir bölümün petrol zengini olması ayrıca önemliydi. Ulusal Güvenlik Danışmanı Kissinger'ın Başkan Nixon'a ilettiği gibi, ABD'nin amacı, bu küçük emirliklerle teknoloji ve eğitime dayalı bir ilişki kurmak olmalıydı. Bununla eş zamanlı olarak ABD menşeli özel şirketlerin Korfız'de yatırım yapmaları da gerekli görülüyordu (FRUS, 1972a, 356). Askeri işbirliğinin de önemli olduğunun farkında olan ABD yönetimi, Korfız emirliklerine yönelik silah satışı, söz konusu olumlu ilişkilerin önemli bir parçası olarak algılıyordu. Diğer taraftan Aralık 1971'den sonra ABD'nin Korfız'de 1948'den beri var olan *Middle East Force (MIDEASTFOR)* yani Ortadoğu Kuvveti adındaki askeri varlığına yine Bahreyn'deki üs üzerinden devam etmesi da önemli bir gelişmeydi (FRUS, 1971a, s. 288). Kissinger'ın ifade ettiği gibi, tek fark o tarihten sonra ABD'nin söz konusu üsteki ev sahiplerinin artık Britanyalılar değil Bahreynliler olacak olmasıydı (FRUS, 1972a, s. 357). Zira bölge devletlerinin bu konuda onayı ve hatta uzun süredir de isteği bulunmaktaydı (FRUS, 1970a, s. 256).

Siyasi bütünleşme sorunsalı

Bu dönemde ABD yönetiminin Korfız'de karşılaştığı bir diğer sorun siyasi bütünleşme konusunda çıkan engeller oluyordu. ABD'li ve Britanyalı yetkililerin kendi aralarına yaptıkları toplantılarda belirttikleri gibi, hem ABD'nin hem de Britanya'nın tercihi, Britanya'nın Aralık 1971 itibarıyla bu bölgeden çekilmesi sonrasında bağımsızlık kazanacak olan 9 emirliğin (Katar, Bahreyn, Abu Dabi, Dubai, Sharjah, Ras al-Khaimah, Ajman, Umm al-Quwain, Fujairah) ayrı ayrı bağımsız olmalarındansa, bir federasyon çatısı altında birlik halinde bağımsızlıklarını ilan etmeleriydi. Bu tercihteki en büyük neden öncelikle SSCB'nin bölgeye penetrasyonunu engellemek olarak belirtiliyordu. Zira SSCB açısından tek başına bağımsız olan ve ekonomik kaynakları, siyasi gücü sınırlı olan küçük bir emirliğe nüfuz etmek, 9 emirliğin oluşturduğu bir federasyona nüfuz etmekten çok daha kolay olabilirdi. Söz konusu tercihin bir diğer önemli nedeni ise bölgedeki Arap-Pers dengesinin korunmasıydı. İran'ın karşısında Arap kimliğini vurgulayan bir federasyonun olmasıyla, birbirinden farklı, Pers nüfuzu altına girme ihtimali olan bağımsız 9 küçük emirliğin olması farklı durumları (FRUS, 1971a, s.294).

ABD'li ve Britanyalı yetkililerin tercihi her ne kadar bölgede bir siyasi bütünleşmenin gerekliliği yönünde olsa da, bu konuda ciddi sorunlar mevcuttu. İlk sorun, Bahreyn'in

bu bütünlüğün parçası olmak istememesiydi. Bahreyn'deki toplumun, diğer Körfez toplumlarına göre daha eğitilmiş ve gelişmiş olması, Bahreyn'deki yönetici aileyi tek başlarına bağımsızlık konusunda cesaretlendiren bir unsur olarak ortaya çıkıyordu (FRUS, 1971c, s. 313). Diğer taraftan Bahreyn bağımsız olursa, geriye kalan emirliklerle federasyon fikrine sıcak bakmayan başka bir emirlik daha bulunuyordu, ki o da Katar idi (FRUS, 1971c, s. 313). Bu şartlarda Bahreyn ve Katar'ın bağımsızlıklarını ayrıca ilan edecekleri ABD'li yetkililerin neredeyse emin olduğu bir durumdu. Ancak sorun şuydu ki geriye kalan 7 emirlik arasında da siyasi bütünleşme konusunda sorun bulunuyordu. Örneğin açıldı ki Abu Dabi, petrol geliri sayesinde, olası bir federasyon durumunda diğer 6 emirlik üzerinde hakimiyet kuracaktı. Ancak Suudi Arabistan, Bureymi vahası konusunda sınır sorunu yaşadığı Abu Dabi'nin hakim olduğu bir Arap federasyonu ile komşu olma fikrine hiç de sıcak bakmıyordu. Böyle bir federasyon Suudi Arabistan'ı rahatsız edecekti (FRUS, 1971a, s. 294). Buna ek olarak, Abu Dabi tarafından hakim olunan bir federasyon fikri, diğer 6 emirlikten özellikle Dubai'nin de hoşuna gitmeyen bir durum olacaktı. Hatta öyle ki ABD'li yetkililerin aktarmasına göre, Dubai, Abu Dabi'nin hakim olduğu bir federasyonun üyesi olmak yerine, tarihsel nedenlerden ötürü Katar ile birleşmeyi tercih edebilirdi (FRUS, 1971c, s. 313). Kaldı ki Dubai, böyle bir federasyonun üyesi olmak istemeyen tek emirlik de değildi. Ras al-Khaimah da tek başına bağımsızlık ilan etme eğiliminde olan emirliklerden biriydi.

Körfez'deki siyasi bütünleşme konusunda yaşanan engeller bu şekildeyken, ABD yönetiminin aldığı tutum, yine diğer sorunlarda olduğu gibi, hiçbir yönetici aileyi kendine düşman edinmeden, her birinin çekincelerine hak vererek, aralarında belli bir “denge” gözeterek, onları siyasi bütünleşme konusunda cesaretlendirmek olmuştur. Örneğin Ulusal Güvenlik Danışmanı Kissinger'ın Başkan Nixon'a yönelik tarihi belli olmayan bir yazısında, Körfez'deki emirlikler arasında yaşanan anlaşmazlıklar konusunda taraf alınmaması gerektiği, onların kararlarına saygı duyulması gerektiği belirtiliyordu (FRUS, Undated, s. 338). Ancak bunu yaparken, ABD yönetimi siyasi bütünleşme fikrini söz konusu emirliklere benimsetme konusunda da önemli adımlar atıyordu. Örneğin Yakın Doğu ve Güney Asya'dan sorumlu ABD Dışişleri Bakan yardımcısı Joseph Sisco, Körfez'de bağımsızlık eğiliminde olan Ras al- Khaimah emirine doğrudan yazdığı mektupta, ABD yönetiminin Ras al-Khaimah tarafından alınacak olası bir bağımsızlık kararına mutlaka saygı göstereceğini belirtiyordu. Ancak Sisco'nun, Ras al-Khaimah'ın endişelerini anlamasına rağmen, Körfez güvenliği açısından bu emirliğin tek başına bağımsız olmak yerine diğer emirliklerle federasyon kurmasının çok daha elzem olduğunu belirtmesi dikkat çekiciydi. Hatta öyle ki Sisco bu konuda Amerikan deneyiminden örnek gösteriyor ve “federasyon” ve “birlik” fikirlerinin işlerliğinden bahsediyordu (FRUS, 1971g, s. 348). Bu şekilde ABD, bölgedeki emirlikleri, hızlıca ve tek taraflı olarak alacakları bağımsızlık kararını sorgulamaları için elverişli koşulları sağlamış oluyor ve siyasi bütünleşmenin önünü açmaya çalışıyordu.

Nixon Dönemi ve Geçmişten Günümüze bir Değerlendirme

Britanya hükümetinin 1971 senesi itibarıyla Körfez'den çekilme kararı almasıyla beraber söz konusu bölgede oluşan sorunlar bu şekildeyken, bu sorunlara yönelik ABD'nin geliştirdiği yaklaşım, yukarıda da ifade edildiği gibi, arabuluculuk ve tarafsızlık ilkelerine dayanıyordu. ABD açısından ne İran, ne Suudi Arabistan, ne de yeni bağımsızlık kazanan

emirlikler, kaybedilemez, k st r lemezdi. ABD yönetiminin söz konusu aktörlerden herhangi birini kaybetmesi, SSCB'nin bölgedeki nüfuzunu arttırabilirdi.⁷ Soğuk Savaş koşullarında temel tehdit algısı SSCB odaklı olan ABD açısından, esasında bu son derece anlaşılabilir bir yaklaşımdı.

1971 senesinin sonlarına gelindiğinde, yani Britanya'nın Körfez'den çekilmesi neredeyse tamamlanmışken, Körfez'deki sorunların bir bölümü çözüme kavuşmuştu. Bir diğer bölümü ise sorun teşkil etmeye devam ediyordu. Örneğin Arap-Pers rekabeti sorunuyla ilgili olarak, İnan, 1970 baharında Bahreyn ile ilgili taleplerinden vazgeçmişti, ki bu da Bahreyn'in bağımsız bir devlet olarak varlığını sürdüreceği ve Sünni Arap yöneticilerinin ülkeyi yönetmeye devam edeceği anlamına geliyordu (FRUS, 1971i, s. 354). Tam da bu noktada ABD yönetiminin ciddi çabaları fark ediliyor, ve ABD tarafından yürütülen mekik diplomasisi sayesinde İnan Şahı'nın Suudi Arabistan Kralı'nı ziyaret ettiği ve bu ziyaret akabinde de Bahreyn ile ilgili taleplerini geri çektiği biliniyordu (Bahramzadeh, 1993, s. 29). Buna karşılık adalar konusunda ise hala karmaşık bir profil söz konusuydu. Kasım 1971'de İnan, Britanya ve Sharjah emirliği arasında Ebu Musa adası ile ilgili bir anlaşmaya varılmıştı. Bu anlaşmaya göre, Ebu Musa adası İnan ve Sharjah arasında paylaşılabak, her iki tarafın da karasuları 12 mil ile sınırlı olacak, adanın petrol geliri yarı yarıya paylaşılacaktı (FRUS, 1971f, s. 340). Ne İnan'ın ne de Sharjah'ın tam egemenliği anlamına gelmeyen bu anlaşma akabinde, İnan deniz kuvvetleri 30 Kasım 1971'de Ebu Musa ve Tunb adalarına çıkarma yapıyordu. İnan kuvvetleri Sharjah yetkilileri tarafından olumlu karşılanırken, Ras al-Khaimah yöneticileri ise İnan'ın Tunb adalarına çıkmasını İnan'ın tek taraflı hareketi olarak nitelendiriyor ve bu çıkarmayı reddediyordu. Britanya'nın Körfez'den çekilme sürecini iyi yönetemediğini düşünen Ras al-Khaimah yöneticileri, Britanya'nın Tunb adalarını İnan'a terk ettiğini vurguluyordu. İnan'ın adalara çıkarmasını sadece Ras al-Khamah değil, Kuveyt, Irak ve Suriye h k metleri de protesto etmiş ve hatta Irak, Britanya ile bu dönemde diplomatik ilişkilerini kesmiştir (FRUS, 1971h, s. 351). Adalar sorununun devamı Arap-Pers rekabetinin önemli bir işareti olarak bölgede varlığını sürdürmüştür. ABD yönetimine göre bu rekabetin bölge istikrarını etkilememesi ise, Suudi Arabistan'ın İnan ile olumlu ilişkiler içerisinde olması şartına bağlıydı (FRUS, 1972f, s. 144).

Suudi Arabistan ile yeni bağımsız emirlikler arasındaki anlaşmazlıklar konusunda da aynı şekilde bazı noktalarda ilerleme kaydedilmişken, bazı noktalarda ise sorun devam etmiştir. Örneğin Aralık 1971 itibarıyla Suudi Arabistan hala daha Abu Dabi'nin de  yesi olduğu federasyon olarak kurulan Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) bağımsızlığını tanımamayı tercih ediyordu. Buna rağmen ABD'li yetkililer nezdinde bu tanımama durumunun pek yakın zamanda “dostluk” çerçevesinde çözüleceğine dair bir inanç bulunuyordu (FRUS, 1971i, s.354). Zira ABD yönetiminin uzun zamandır verdiği çabalar sonucunda, Suudi Arabistan yeni bağımsızlık kazanan emirliklerle ilişki kurmak konusunda çok daha istekli ve aktifti. Hatta  yle ki bu durum, ABD belgelerine “Suudi Arabistan, Körfez'e yönelik 1960'lardaki yalnızlık politikasından sıyrılmıştır” ifadeleriyle yansıyor, Suudi Arabistan'ın yeni bağımsızlara yönelik mesafeli yaklaşımdan yavaş yavaş vazgeçtiği vurgulanıyordu (FRUS, 1972b, s. 504- 505). Suudi Arabistan ile BAE arasındaki sınır sorunu 1974'teki

7 Özellikle 4 Haziran 1970 tarihli Ulusal Güvenlik Konseyi raporu, SSCB'nin Körfez'deki çıkarlarının ne olduğu yönünde detay içermektedir. Bkz. (FRUS, 1970b, s. 258- 259).

bir anlaşmayla çözümlenmeye çalışılacak ancak söz konusu anlaşma taraflar arasında tam çözümü sağlayamayacaktı. Buna rağmen, Suudi Arabistan'ın 1971'de bağımsız olan emirliklerle olan yakınlığı İran İslam devrimi sonrasında, 1981'de Kuveyt ve Umman'ın da dahil olduğu Körfez İşbirliği Konseyi'nin (KİK) kurulmasıyla tescillenecekti.

Körfez'de siyasi bütünleşme konusundaki anlaşmazlıklar da, Britanya ve ABD tarafından istenildiği şekliyle olmasa da, zamanla çözüm bulmuştur. Gerçekten de hem Britanya'nın hem de ABD'nin öncelikli tercihi bu dönemde Körfez'de 9 emirlikten oluşan bir federasyonun kurulmasıydı. Ancak önce Bahreyn'in Ağustos 1971'de, sonra da Katar'ın Eylül 1971'de bağımsızlık ilan etmesiyle, bu plan gerçekleşmemiştir. Buna rağmen federasyon, Aralık 1971'de Ras al-Khaimah dışında geriye kalan 6 emirliğin "Birleşik Arap Emirlikleri" adı altında birleşmesiyle oluşuyordu. Ras al-Khaimah söz konusu birliğe birkaç ay içerisinde üye olmuş ve federasyonun üye sayısı 7 emirliğe çıkmıştır. Bu konuyla da ilgili olarak, ABD yönetimi, sürecin başında belirlediği yaklaşımı devam ettiriyor ve her ne kadar öyle olmasını tercih etmese de Bahreyn ile Katar'ın ayrıca bağımsızlık ilanlarını tanımakta gecikmiyordu (FRUS, 1971d, s. 330). Zira daha önce de belirtildiği gibi, ABD'nin bu dönemdeki önceliği yeni bağımsızlık kazanan emirliklerle olumlu ilişkiler başlatabilmek, hiçbirini kaybetmemek idi. Bu amaca hizmet edecek şekilde, ABD yönetimi 1972 senesi itibarıyla yeni bağımsız olmuş Bahreyn, Katar ve BAE'de diplomatik temsilciliklerini açmayı ihmal etmeyecekti (FRUS, 1971i, s. 354). Hatta ABD yönetimi bu dönemde söz konusu emirliklere silah satışı yaparak askeri teknolojilerine katkı sağlamayı da hedefleyecekti. Ancak bunu yaparken dahi, Kissinger'ın Başkan Nixon'a ifade ettiği gibi, "ABD hiç kimseyi birbirine düşürmememeli, kendine düşman kazanmamalı" idi (FRUS, 1972d, s. 378). Ne de olsa oluşacak herhangi bir anlaşmazlık ya da kazanılacak bir düşman, SSCB'nin lehine bir gelişme olabilirdi.

Yukarıda anlatılanlar ışığında, Britanya'nın Körfez'den çekilme kararı akabinde Nixon yönetimi tarafından Körfez monarşilerine yönelik benimsenen yaklaşımın iki boyutlu bir "denge" içerdiğini söylemek mümkün görünmektedir: İlk boyut, ABD'nin bölgedeki Arap monarşileri, Körfez'de hakimiyet kurmaya çalışan bölgesel/ küresel güce karşı bir denge unsuru olarak kullanmasıydı. Nixon döneminde bölgede hakimiyet arayışında olan küresel güç SSCB iken, bölgesel güç ise İran'dı. Her ne kadar bu dönemde Şah'ın İran'ı, ABD'nin müttefiki olsa da, ABD, Körfez'in Pers nüfuzuna girmemesi için olabildiğince dikkatli davranmıştır. Pers nüfuzu karşısında ABD'nin kullandığı en önemli araç, Suudi Arabistan liderliğindeki Körfez emirlikleri olmuş ve bu şekilde bölgede Arap-Pers dengesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Nixon yönetiminin Körfez'deki denge yaklaşımının ikinci boyutu ise ABD'nin Körfez'deki Arap monarşilerinin kendi arasında bir denge gözetmesiydi. Bir önceki bölümde ifade edildiği gibi bağımsızlıklarını yeni kazanan emirlikler ile Suudi Arabistan arasında yaşanan anlaşmazlıklar karşısında ABD olabildiğince tarafsız kalmayı tercih etmiştir. Zira bu aktörlerin her biri ABD'nin bölgesel çıkarları açısından elzem bir pozisyondaydı. Bölgenin sahip olduğu petrol kaynakları düşünülürse, ABD'nin neden hiç kimseyi düşman ilan etmeden, kimseyi küstürmeden bir denge politikası yürüttüğünü anlamak zor olmayacaktır. Kaldı ki ABD'nin bölgedeki her monarşi ile olumlu ilişkiler yürütme yaklaşımı petrol krizinde dahi devam etmiştir. Gerçekten de 1973 petrol ambargosuna katılan ülkeler, Suudi Arabistan Kralı Faysal önderliğindeki Arap

ülkeleriydi ve bunların önemli kısmı ABD'nin Körfez'de yakın ilişki kurduğu aktörlerdi: Katar, Bahreyn, BAE, Kuveyt her biri bu ambargonun parçası olmuştu. Her ne kadar söz konusu ambargo ABD açısından çok etkisi yaratsa da, bu dönemde dahi ABD'nin ilişkileri bu ülkelerle krize girmede. ABD tarafından sürdürülen mekik diplomasisi sonrasında 18 Mart 1974'te sona eren Arap petrol ambargosu, Ambrose'un ifadesine (1992, s. 241) "Kissinger'in zaferi" olarak anılacaktı. Başka bir ifadeyle ABD bu büyük krizden dahi, Körfez monarşileri ile ilişkilerini bozmadan çıkmıştı.

Nixon yönetimi tarafından Körfez'e yönelik benimsenen söz konusu iki boyutlu denge daha sonraki senelerde de devam ettiğini ve günümüze kadar gelerek ABD dış politikasında bir devamlılık unsuru oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Özellikle söz konusu denge ilk boyutu, yani ABD'nin bu monarşileri bölgede hakimiyet arayışında olan güce karşı bir denge unsuru olarak kullanması, 1979 senesinden itibaren daha da netleşmiştir. Bu noktada elbette İran İslam devrimi önemli rol oynamıştır. Buna ek olarak Sovyetler Birliği'nin Afganistan işgali sonrasında Carter doktrini ile Körfez'in ABD'nin yaşamsal çıkarlarını oluşturduğunu ifade eden ABD yönetimi, Körfez monarşilerini bölgedeki temel müttefikleri olarak algılamaya başlamıştır. 1981'de Suudi Arabistan liderliğinde Bahreyn, Kuveyt, Katar, BAE ve Umman tarafından Körfez İşbirliği Konseyi'ni (KİK) kurulması ABD tarafından memnuniyetle karşılanmış ve ABD KİK'i bölgedeki Pers nüfuzunu dengeleyen önemli bir unsur olarak görmüştür. 1980-88 seneleri arasında yaşanan İran-İrak savaşı boyunca hem ABD'nin hem de KİK üyelerinin İran'ı dengelemek amacıyla Irak'a destek olması önemlidir. Öyle ki, ABD, Körfez'de meydana gelen tanker savaşlarında, Kuveyt'e ait petrol tankerlerinin İran tarafından bombalanmaması için bu tankerlere ABD bayrakları çekilmesine izin vermiştir ("Keep US flags off Kuwaiti tankers", 1987). Buna ek olarak, ABD'nin yine bölgedeki Pers etkisini sınırlamak amacıyla Suudi Arabistan'a askeri yardımda bulunması dikkat çekicidir. Kongre'nin itirazlarına rağmen, ABD yönetiminin 1980'ler boyunca Suudi Arabistan'a askeri uyarı ve kontrol sistemi olan AWACS satışı buna örnek gösterilebilir (Palmer, 1992, ss.112-127). 1979-1985 seneleri arasında ABD'nin diğer KİK üyelerine de ciddi oranda silah satışı olmuştur.⁸

1990'lara gelindiğinde ABD ve Körfez monarşileri arasındaki ittifakın daha da kuvvetlendiği söylenebilir. Buna neden olan kriz elbette Irak'ın Kuveyt'i işgali ile başlayan Körfez krizi olmuştur. ABD, Suudi Arabistan ve diğer Körfez monarşilerini, bu defa da bölgede hakimiyet arayışında olan Saddam Hüseyin'in Irak'ına karşı bir denge unsuru olarak görmüştür. Irak ordusunun Kuveyt'i önce işgali daha sonra da ilhaki karşısında ABD, Suudi Arabistan'a 200.000 asker göndererek Çöl Kalkanı operasyonunu başlatmış ve bu operasyon ile ABD-Suudi Arabistan ilişkilerinde yeni bir döneme geçilmiştir (Gause III, 2013, s. 294). Clinton dönemi boyunca da ABD, Körfez monarşileri ile kurduğu ittifak ve onlara yaptığı askeri yardımla Irak'ı ve İran'ı çevrelemeye çalışmış, bu da ABD yönetimi tarafından "çifte çevreleme" stratejisi olarak belirtilmiştir (Gause III, 1994). ABD her ne kadar 2003 senesindeki Irak işgalinde Körfez monarşilerinden destek göremese de, Suudi Arabistan liderliğindeki bu monarşileri, bölgede Irak'ı dengeleyecek bir unsur olarak algılamaya devam etmiştir. Dolayısıyla Nixon döneminde temelleri atılan denge politikasının ilk boyutunun, ABD dış politikasında daha sonraki senelerde de bir devamlılık unsuru olarak var olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

8 ABD'nin KİK üyelerine yaptığı silah satışlarının detaylı bir dökümü için bkz. (Bahramzadeh, 1993).

Denge politikasının ikinci boyutu, yani ABD'nin Körfez monarşilerinin kendi aralarındaki ilişkilerde bir denge gözetmesi, ABD dış politikasında yine bir devamlılık unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. Gerçekten de 1980'lerde ve 1990'larda söz konusu monarşiler arasında sınır ve toprak sorunları eksik olmamıştır. Katar-Bahreyn, Katar-Suudi Arabistan, Suudi-Arabistan-BAE arasındaki sorunlar bunlara örnek gösterilebilir. Hatta öyle ki, Katar ve Bahreyn arasındaki adalar konusundaki anlaşmazlık, 1995 senesinde tarafları neredeyse savaşın eşiğine getirmiştir (Lotfian, 2002, s.119). ABD'nin bu sorunların hiçbirinde taraf almaması dikkat çekicidir. KİK üyeleri her ne kadar kendi aralarında bahsi geçen sorunları yaşasalar da, dönem dönem kendi aralarındaki işbirliğini derinleştirmeye yönelik adımlar da atmışlardır. Bölgesel çekinceleri nedeniyle ve ABD'nin de cesaretlendirmesiyle Kasım 1984'teki KİK zirvesinde Arap Yarımadası'nda ortak bir askeri gücün oluşturulmasını kararlaştıran KİK üyelerinin daha sonra aldığı birçok karar kağıt üzerinde kalmıştır. Suudi Arabistan'ın bölgedeki hakimiyeti konusunda çekinceleri olan küçük monarşilerin, kendi aralarında yaşadıkları güven sorununun da etkisiyle, aralarındaki işbirliğini derinleştiremedikleri söylenebilir (Gause, 2001, s. 198). Her ne kadar 1990 senesinde yaşanan Körfez krizi, KİK üyeleri arasında daha önce görülmemiş bir uyum yaratsa da, bu uyumun uzun vadede devamlılığının kalmadığının vurgulanması gerekir (Barnett, Gause, 1998, s.181). Diğer taraftan Körfez monarşilerinin, İran ve İsrail'e yönelik ilişkiler konusunda da dönem dönem anlaşmazlığa düşmesi önemli bir noktadır. Özellikle İran konusundaki farklı tutumlar, bu çalışmada ele alınan 2017 krizde dahi etkin bir neden olarak ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak Körfez emirliklerinin bağımsızlık kazandığı 1970'lerin başından itibaren, kendi aralarında ve Suudi Arabistan'la olan anlaşmazlıklarında, ABD'nin bu anlaşmazlıkların dışında kalması, taraf almaması ve anlaşmazlıkların taraflarıyla ilişkilerini sürdürmesi dikkat çekici bir nokta olarak ortaya çıkmaktadır Ancak ABD'nin denge politikasının ikinci boyutunun, en net olarak Trump döneminde yaşanan krizde ortaya çıktığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Sonuç Yerine: Günümüzü Anlamak

2017 yazında Körfez ülkeleri arasında ayrılığa neden olan kriz, esasında Nixon döneminden son derece farklı küresel ve bölgesel dinamikler ortamında meydana geldi. Soğuk Savaş sona ermişti ve elbette İran'da 1979 senesinde yaşanan İslam devrimi ile beraber bölgedeki Şii etkisi ve Arap-Pers rekabeti çok daha hissedilir durumdaydı. 2017 krizi, İran'ın sadece bölge ülkeleri açısından değil, ABD tarafından da ciddi bir tehdit olarak algılandığı bir dönemde meydana geldi. Farklı küresel ve bölgesel dinamiklere rağmen, Trump yönetiminin, Nixon yönetiminin o dönemki sorunlarla mücadele etme yöntemine benzer bir yaklaşımla krizi ele alması ise dikkat çekiciydi.

Yaşanan Körfez krizinin başında Trump yönetimi her ne kadar Suudi Arabistan ile ortak hareket edip, Katar'ı terörle bağlantılı militan gruplara destek olması nedeniyle eleştirse de ("Trump escalates row", 2017) daha sonra Trump, krizin diğer tarafı Katar emiri Tamim Bin Hamad Al Tani ile aynı doğrultuda açıklamalar yaptı. Suudi Arabistan, Bahreyn, BAE hattının Katar'a yönelik taleplerinin fazla olduğunu vurgulayan Trump yönetimi, yürüttüğü mekik diplomasisi esnasında, söz konusu gerilimin KİK bünyesinde çözülmesi gerektiğini birçok kez ifade etti (Katzman, 2017, s. 10) KİK bünyesinde yaşanan çatlağa rağmen, bu çatlağın taraflarıyla olumlu ilişkilerini sürdürmeye çalışan Trump yönetiminin bu yönde

attığı en önemli adımlar, gerilimin diğer tarafınca yalnızlaştırılan Katar'la 2017 yazında imzalanan terörle mücadele anlaşması, F-15 uçakları satma anlaşması ve 17 Haziran 2017'de ortaklaşa düzenlediği deniz tatbikatı idi (Katzman, 2017, s. 15, 18). Hatta öyle ki ABD ile yapılan terörle mücadele anlaşmasını, Katar Dışişleri Bakanı bölgede türünün tek örneği olarak nitelendirdi ve bu anlaşmanın Katar ile ABD arasındaki derin işbirliğinin simgesi olduğunu öne sürdü ("Interview with H.E. Sheikh Mohammed bin Abdurrahman Al-Thani", 2017). Buna cevaben Trump ise, krizin başında yaptığı açıklamaların tersine, Katar'ın terörle mücadele yaklaşımını övdü ve bu nedenden ötürü Katar yönetimine teşekkür etmekten geri durmadı ("Trump thanks Qatar for combating terrorism", 2018). Krizin tarafları arasında denge bulmaya çalışan, hiçkimseyi kendisine düşman edinmeden, kimseyi küstürmeden bir çıkış yolu arayan Trump yönetiminin bu yaklaşımının en büyük nedeni söz konusu krizin İran için bir fırsata dönüşmesini engellemektir. Zira Trump'un Başkanlık koltuğuna oturmadan önce dahi İran'a yönelik sertlik yanlısı bir politika izleyeceğini dünya kamuoyu farkındaydı. Trump'ın Körfez monarşileri ile herşeye rağmen olumlu ilişkiler sürdürmedeki ısrarı 2018'e gelindiğinde de aynı şekilde devam edecekti. Öyle ki Başkan Trump, 2018 senesine geldiğinde gazeteci Cemal Kaşıkçı cinayetinden sonra dahi, Suudi Arabistan'a yönelik tavrını değiştirmeyecek ve ABD'nin Körfez'deki uzun vadeli çıkarlarını bu tarz krizlerin üzerinde tuttuğunu göstermiş olacaktı. Gerçekten de Suudi Arabistanlı muhalif gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın 2 Ekim 2018'de İstanbul'daki Suudi Arabistan Konsolosluğu'nda öldürülmesinden sonra Kongre'deki tepkiler ve CIA raporuna rağmen, Beyaz Saray'ın, bu krizin, ABD- Suudi Arabistan ilişkilerini olumsuz yönde etkilemeyeceği ve ABD'nin Suudi Arabistan Veliaht Prensi Muhammed Bin Selman'ı "cezalandırmayacağı" yönünde açıklama yapması dikkat çekiciydi ("Trump signals US won't punish Saudi Crown Prince", 2018).

Tam da bu noktada Trump'dan önceki başkan Barack Obama'nın Trump'dan farklı bir profil sergilediğini söylemek mümkündür. Gerçekten de Obama'nın başkanlığı boyunca en önemli hedeflerinde biri İran ile nükleer bir anlaşmaya varabilmektir. Obama'nın bu arayışı, esasında Körfez monarşileri arasında da ciddi endişe yaratmıştı. İran'la yapılacak bir nükleer anlaşmanın, İran'ın bölgedeki nüfuzunun artmasına neden olacağını düşünen Suudi Arabistan liderliğindeki Körfez monarşileri bu sebeple Obama'ya karşı mesafeliydiler (Al Shayji, 2014, s. 61). Kaldı ki Obama'nın söz konusu Körfez monarşilerindeki demokrasi ve insan hakları eksiklikleri konusunda sıkı eleştirilerde bulunması, bir başka endişe konusuydu. Bu anlamda Obama'dan sonra Trump gibi İran'a yönelik sertlik yanlısı bir kimsenin Başkanlık koltuğuna oturması Körfez monarşileri açısından rahatlatıcı olmuştu (Feierstein, 2017, s.1-3). Obama yönetiminin İran'a yönelik açılımlarda bulunması ve Suriye'ye de müdahalede bulunmaktan kaçınması her ne kadar Körfez monarşilerinin Obama'yı eleştirmesine neden olsa da, Obama döneminde de ABD'nin söz konusu monarşilerle ilişkileri sekteye uğramamıştı. Gerçekten de iki dönemlik Obama yönetimlerinde yer alan kilit kişiler - ki bu isimler Başkan Obama, Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, General Martin Dempsey ve Savunma Bakanı Chuck Hagel idi- farklı tarihlerde Körfez ülkelerine kendilerinin ABD açısından ne denli stratejik olduğunu, ABD ile olan ittifaklarının asla sonlanmayacağını sıklıkla hatırlattılar (Al Shayji, 2014, s.67). Kaldı ki Obama döneminde de Körfez monarşilerine silah satışı yapılmış, savunma alanında işbirliği anlaşmaları imzalanmıştır.

Bu çerçevede söylemek mümkündür ki farklı üslupları ve yaklaşımları olsa da, ABD yönetimlerinin her ne olursa olsun Körfez monarşileri arasındaki krizlerde taraf almama, gerginlikleri olabildiğince hızlıca çözüme, ve gerginlik olsa dahi bu gerginliğin taraflarıyla olumlu ilişkileri devam ettirme yaklaşımı ABD dış politikasında bir devamlılık unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda Nixon döneminde Britanya'nın Körfez bölgesinden çekilme kararı akabinde bağımsızlıklarını kazanacak emirliklere yönelik oluşturulan yaklaşımın daha sonraki dönemlerde de devam ettirildiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Nixon döneminde Körfez'de meydana gelen Arap-Pers rekabeti, Suudi Arabistan-yeni bağımsız emirlikler arasındaki anlaşmazlıklar ve siyasi bütünleşmedeki sorunlar gibi konulara yönelik geliştirilen yöntemler - ki bu yöntemlerin başında tarafsızlık ve arabuluculuk gelmektedir - ABD'nin Körfez'e olan yaklaşımında günümüze kadar gelmiştir. Küresel ve bölgesel dinamikler değişse de, ABD'nin Körfez monarşilerine yönelik yaklaşımın devamlılık arz etmesi ise en temel olarak ABD'nin burayı kendi petrol ihtiyacını karşılayan bir bölge olarak görmesinin de ötesinde, ABD'nin Körfez'i küresel petrol pazarının istikrarı açısından elzem görmesinden kaynaklanmaktadır (Pagliarulo, 2016, s.3). Bu sebeptendir ki ABD yönetimleri, hangi dönemde olursa olsun, söz konusu bölgeyi tehdit algısının merkezindeki güce karşı korumayı kendilerine esas hedef edinmişlerdir. Soğuk Savaş döneminde Nixon yönetiminin yaptığı nasıl ki Körfez'i SSCB etkisinden korumaya yönelik idiyse, Trump yönetiminin de 2017 krizinde sarfettiği çaba, Körfez'i İran etkisinden korumaya yöneliktir. Bu anlamda ister Nixon ister Trump yönetimleri olsun, ABD yönetimlerinin Körfez'de küreselci bir yaklaşım benimsediklerini söylemek yanlış olmayacaktır. ABD, Körfez monarşileri arasındaki sorunları yerel sorunlar olarak nitelendirmekte, ve esas küresel tehdide karşı durabilmek için bu sorunların bir an evvel çözülmesi gerektiğine inanmaktadır. Nixon döneminde Körfez monarşileri arasındaki harmoni o dönemki küresel tehdit SSCB'yi çevrelemenin bir aracı olarak algılanmışken; içinde bulunduğumuz Trump döneminde ise Körfez monarşileri arasındaki harmoni şu anki küresel tehdit İran'i sınırlandırma aracı olarak görülmektedir. Elbette "küresel tehdit" in ne olduğu da ABD yönetimleri tarafından şekillendirilen unsurlardır. Buna ek olarak, küresel bir güç olan ABD'nin Körfez'e yönelik, yerel sorunları/ayrılıkları dikkate almayan - çünkü ABD'ye göre esas tehdit küresel olandır-, buradaki iç sorunları büyütmeyen küreselci bir yaklaşım benimsemesi elbette kaçınılmazdır. Bölgesel aktörlerin üzerine düşen, kendi hayal kırıklıkları ve endişelerini gidermek için ABD'nin söz konusu küreselci yaklaşımının farkında olarak, bölgeye yönelik politikalar üretmektir.

Buna ek olarak belirtmek gerekir ki ABD, Britanya'dan sonra Körfez monarşileri ile özel bir ilişki kuran yegane küresel güç olmuştur. ABD, bu monarşilerle sadece kendi isteğiyle siyasi, askeri ve teknik konularda işbirliği kurmakla kalmamış, aynı zamanda onlar açısından bir çekim noktası olmuştur. Başka bir ifadeyle ABD yönetimi ile işbirliği, bu monarşiler tarafından talep edilmiştir. Nixon döneminde, Britanya Körfez'den çekilirken nasıl ki yeni bağımsız emirlikler ABD'nin Körfez'deki MIDEASTFOR adındaki deniz gücünün Bahreyn üsündeki varlığına devam etmesini kendileri talep ettiyse; Trump dönemine de geldiğinde, 2017 krizinin iki tarafının da ABD'nin desteğini araması dikkat çekicidir. 1968'e kadar Britanya, Körfez monarşileri için ne idiyse, ABD de şu anda hala o konumdadır ve Avrupalı rakiplerine rağmen⁹ bu konumu kolay kolay bırakmayacaktır.

9 Bu konuda bkz. ("France opens first military bases in the Gulf", 2009), ("Britain opens permanent military

Kaynakça / References

- Al Shayji, A. K. (2014). The GCC-US Relationship: A GCC Perspective. *Middle East Policy*, 21 (3), 60-70.
- Ambrose, S. E. (1992). *Dünyaya Açılım: 1938'den Günümüze Amerikan Dış Politikası*, Ankara: Dış Politika Enstitüsü.
- Anderson, I. H. (1981). *Aramco, the United-States, and Saudi Arabia A Study in the Dynamics of Foreign Oil Policy, 1933-1950*. New Jersey: Princeton University Press.
- Bahramzadeh, M. A. (1993). The US Foreign Policy in the Persian Gulf, 1968-1988: From Regional Surrogate to Direct Military Involvement. Unpublished PhD Thesis. USA: University of Arizona.
- Barnett, M. Gause III, G. (1998). Caravans in Opposite Directions: Society, State and the Development of A Community in the Gulf Cooperation Council. In E. Adler, M. Barnett (Eds.) *Security Communities* (pp. 161-197). Cambridge: Cambridge University Press.
- Blanchard, C. (2017, November 22). Saudi Arabia: Background and US Relations. *CRS Report*. Washington D.C.: Congressional Research Service, Retrieved from <https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL33533.pdf>
- Brew, G. (2015). "Our Most Dependable Allies": Iraq, Saudi Arabia, and the Eisenhower Doctrine, 1956-1958. *Mediterranean Quarterly*, 26 (4), 89-109.
- Brewer, W. D. (1969). Yesterday and Tomorrow in the Persian Gulf. *Middle East Journal*, 23 (2), 149-158.
- Britain Opens Permanent Military Base in Bahrain to Strengthen Middle East Presence. (2018, April 6). *The Independent*. Retrieved from <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/uk-bahrain-military-base-juffair-royal-navy-mina-salman-middle-east-hms-queen-elizabeth-a8291486.html>
- Campbell, J. C. (1960) *Defense of the Middle East: Problems of American Policy*. New York: Frederick A. Praeger.
- Cates, T. G. (1988, June 8). Unites-States Persian Gulf Policy since 1968. *Air Command and Staff College Report*, Retrieved from https://archive.org/details/DTIC_ADA194926
- CIA Intelligence Memorandum (1973, May 8). *Soviet Policy in the Middle East*. Retrieved from <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP85T00875R001100160043-2.pdf>.
- Çetinoğlu Harunoğlu, N. (2016). Turkey's Intensifying Partnership with Qatar and Its Implications for Turkish-American Relations. *Middle East Review of International Affairs (MERIA)*, 20 (3), 1-11.
- Feierstein, G. (2017). US-Gulf Relations in the age of Trump: The end of the trust deficit. *Policy Focus*, Washington D.C.: Middle East Institute. Retrieved from https://www.mei.edu/sites/default/files/publications/PF1_Feierstein_USGulf_web_2.pdf
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1969a, March 11). *Memorandum of Conversation : Persian Gulf States*. Vol: XXIV, pp. 226- 238.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1969b, December 12). *Memorandum Prepared in the CIA*. Vol: XXIV, pp.240- 241.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1970a, May 16). *Telegram from the Department of State to the Consulate General in Dhahran*. Vol: XXIV, pp. 254- 256.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1970b, June 4) *Paper Prepared by the National Security Council Staff*. Vol: XXIV, pp. 256- 264.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1970c, July 12). *Telegram from Secretary of State Rogers to the Department of State*. Vol: XXIV, pp. 272- 274.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1970d, October 22). *Memorandum from the President's Assistant for National Security Affairs (Kissinger) to President Nixon*. Vol: XXIV, pp. 279- 283.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1971a, January 13) *Memorandum of Conversation: Persian Gulf*. Vol: XXIV, pp.288- 298.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1971b, April 1). *Central Intelligence Estimate*. Vol: XXIV, pp. 306- 310.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1971c, May 19). *Memorandum from Harold Saunders and Rosemary Neaher of the National Security Council Staff to the President's Assistant for National Security Affairs (Kissinger)*. Vol: XXIV, pp. 312- 319.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1971d, July 14). *Memorandum From the President's Deputy Assistant for National Security Affairs (Haig) to President Nixon*. Vol: XXIV, pp. 330- 331.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1971e, July 21). *Telegram from the Department of State to the Embassies in Saudi Arabia and Iran*. Vol: XXIV, pp. 334- 335.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1971f, November 15). *Telegram From the Embassy in Iran to the Department of State*. Vol: XXIV, pp. 340- 343.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1971g, November 27). *Telegram from the Department of State to the Consulate General in Dhahran*. Vol: XXIV, pp. 348- 349.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1971h, December 1) *Memorandum From the Executive Secretary of the Department of State (Eliot) to the President's Assistant for National Security Affairs (Kissinger)*. Vol: XXIV, pp. 350- 351.

- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1971i, December 16). *Memorandum From Secretary of State Rogers to President Nixon*. Vol: XXIV, pp. 354- 355.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1972a, March 13). *Memorandum From the President's Assistant for National Security Affairs (Kissinger) to President Nixon*. Vol: XXIV, pp. 355- 358.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS) (1972b, May 18). *Briefing Memorandum From the Assistant Secretary of State for Near Eastern and South Asian Affairs (Sisco) to Secretary of State Rogers: Saudi Arabian Role as a Factor in US Policy in the Arabian Peninsula and Persian Gulf*. Vol: XXIV, pp. 504-506.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1972c, July 11). *Paper Prepared by Harold Saunders of the National Security Council Staff*. Vol: XXIV, pp 372- 376.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1972d, August 14). *Memorandum From the President's Assistant for National Security Affairs (Kissinger) to President Nixon: Military Supply for the Lower Persian Gulf States*, Vol: XXIV, pp. 377- 378.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1972e, December 12). *Memorandum From the Director, Arabian Peninsula Affairs (Dickman) to the Assistant Secretary of State for Near Eastern and South Asian Affairs (Sisco)*. Vol: XXIV, pp. 396- 398.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS). (1972f, December 28). Airgram from the Department of State to the Embassies in Turkey, Pakistan, UK and Iran, Vol: XXIV, pp.114- 122.
- Foreign Relations of the United-States- (FRUS) (Undated) *Memorandum From the President's Assistant for National Security Affairs (Kissinger) to President Nixon*. Vol: XXIV, pp. 338- 339.
- France Opens First Military Bases in the Gulf. (2009, May 26). *The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2009/05/27/world/europe/27france.html>
- Fürtig, H. (2002). *Iran's Rivalry with Saudi Arabia between the Gulf Wars*. Reading: Ithaca.
- Gause III, G. (1994). The Illogic of Dual Containment. *Foreign Affairs*. 73 (2), March/April.
- Gause III, G. (2001). The foreign policy of the Saudi Arabia. In R. Hinnebusch, A. Ehteshami (Eds.), *The Foreign Policies of the Middle Eastern States* (pp. 185- 206). London: Lynne Rienner.
- Gause III, G. (2003, May). The Approaching Turning Point: The Future of US Relations with the Gulf States. *Brookings Analysis Paper*, 2, Washington D.C.: Brookings Project on US Policy toward the Islamic World. Retrieved from <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/gause20030430.pdf>
- Gause III, G. (2009). Official Wahhabism and the Sanctioning of Saudi-US Relations. In M. Ayoob, H. Kosebalaban (Eds.), *Religion and Politics in Saudi Arabia: Wahhabism and the State* (pp. 135-148). Boulder: Lynne Rienner.
- Gause III, G. (2013). The International Politics of the Gulf. In L. Fawcett (Ed.) *International Relations of the Middle East* (pp. 286- 303). Oxford: Oxford University Press.
- Gause III, G. (2014). The Foreign Policy of Saudi Arabia. In R. Hinnebusch, A. Esteshami (Eds.), *The Foreign Policies of Middle East States* (pp. 185- 206). London: Lynne Rienner Publishers.
- Gaddis, J. L. (1982). *Strategies of Containment: A Critical Appraisal of Postwar American Security Policy*. New York: Oxford University Press.
- Haas, M. L. (2012). *The Clash of Ideologies: Middle Eastern Politics and American Security*. New York: Oxford University Press.
- Hook, Steven W. & J. Spanier (2007) *American Foreign Policy Since World War II*. Washington D.C: CQ Press.
- Interview with H.E. Sheikh Mohammed bin Abdurrahman Al-Thani, Minister of Foreign Affairs (2017, Fall) *Gulf Affairs: Foreign Policy Trends in the GCC States*. Oxford Gulf & Arabian Peninsula Studies Forum. Retrieved from https://www.oxgaps.org/files/gulf_affairs_autumn_2017_full_issue.pdf
- Katar krizi nedir? Nasıl ortaya çıktı? (2017, June 22). *CNN Türk*. Retrieved from <https://www.cnnturk.com/dunya/katar-krizi-nedir-nasil-ortaya-cikti>
- Katzman, K. (2017, October 19). Qatar: Governance, Security and US Policy. *CRS Report*. Washington D.C: Congressional Research Service. Retrieved from <https://www.hsdl.org/?view&did=805260>
- Keep US flags off Kuwaiti tankers. (1987, May 31). *The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/1987/05/31/opinion/keep-u-s-flags-off-kuwaiti-tankers.html>
- Kelly, J. B. (1956). The Buraimi Oasis Dispute. *International Affairs*, 32 (3), 318-326.
- Kissinger, H. (2004). *Diplomasi*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kurşun, Z., & Şeker, C. T. (2017). Basra Körfezi'nde İngiliz-Amerikan rekabeti: Bureymi Krizi'nden Bermuda Konferansı'na Körfez'de Güç Değişimi (1950-1957). *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 10, 235-266.
- Lotfian, S. (2002). A Regional Security System in the Persian Gulf. In L. Potter, G. Sick (Eds.) *Security in the Persian Gulf: Origins, Obstacles and the Search for Consensus* (pp. 109- 134). US: Palgrave.
- Melkumyan, E. (2015, December). A Political History of Relations between Russia and the Gulf states. *Research Paper*, Doha: Arab Center for Research & Policy Studies. Retrieved from https://www.dohainstitute.org/en/lists/ACRPS-PDFDocumentLibrary/A_Political_History_of_Relations_between_Russia_and_the_Gulf_States_Elena_Melkumyan.pdf
- Pagliarulo, D. (2016). Smart Geopolitics, Dangerous Ideas: Energy Security, Ideology, and Challenges of American Policy in the Persian Gulf. *European Journal of American Studies*, 11 (2), 1-21.

- Palmer, M. (1992). *Guardians of the Gulf: A History of America's Expanding Role in the Persian Gulf 1833-1992*, New York: The Free Press.
- Rabi, U. (2006). Britain's Special Position in the Gulf: Its Origins, Dynamics and Legacy. *Middle Eastern Studies*, 42 (3), 351-364.
- Rieger, R. (2013). The Foreign Policy of Arab Gulf Monarchies from 1971 to 1990. *Unpublished PhD Thesis*. UK: Exeter University.
- The Persian Gulf crisis has no winners, except maybe Iran. (2018, June 7). *The Washington Post*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2018/06/07/the-persian-gulf-crisis-has-no-winners-except-maybe-iran/?noredirect=on>
- Timeline of Qatar-GCC disputes. (2017, June 9). *Al Jazeera*. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/indepth/features/2017/06/timeline-qatar-gcc-disputes-170605110356982.html>
- Trump appears to take credit for Gulf nations' move against Qatar. (2017, June 7). *CNN*. Retrieved from <https://edition.cnn.com/2017/06/06/politics/trump-qatar-ideology/index.html>
- Trump escalates row by accusing Qatar of sponsoring terrorism. (2017, June 9). *The Guardian*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/us-news/2017/jun/09/trump-qatar-sponsor-terrorism-middle-east>
- Trump: Qatar must stop funding terrorism. (2017, June 10). *CNN*. Retrieved from <https://edition.cnn.com/2017/06/09/politics/trump-qatar-saudi-gulf-crisis/index.html>
- Trump thanks Qatar for combating terrorism. (2018, January 15). *Al Jazeera*. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/news/2018/01/donald-trump-qatar-combating-terrorism-180115194455464.html>
- Trump signals US won't punish Saudi Crown Prince. (2018, November 20). *CNN*. Retrieved from <https://edition.cnn.com/2018/11/20/politics/trump-saudi-arabia/index.html>

